

Inserati se sprejemajo in veljajo trislojna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Kolek (štampelj) zneso vselaj 80 kr.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Veljajo do konca tekočega leta po pošti in v Ljubljani na mesec . . . . . — 80 " posamezne številke po — 7 "

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedija v Blaznikovi tiskarnici na Bregu.

Izhaja

po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Prostost modérnega liberalizma.

I.

Nobena beseda se dandanes tako v zeló ne rabi, kakor beseda „prostost“. „Prostost“ se čuje od vsih strani, to je dobitnik novega časa, „prostost“ je naš poglaviti prapor, za „prostost“ na vsako stran prizadevati se, zlata „prostost“ to je naše géslo za vse čase! Tako kriči modérni „liberalizem“ ošabno in glavo visoko dvigovaje, kakor se zavedovajoči lev. Resnično! vsaka z umom obdarjena stvar hrepeni po prostosti, želi prostost na družbinskem kakor cerkvenem polji. Toda vsaki olikan misleči človek, kateri se vse npravnosti zgubil ni, mora hrepeneti po prostosti, ktera se ne izredi v razujzdanosti, ampak na dobri podstavni resnici (principu). Za tako prostost se poganjamo katoličani, da, poglaviti naš nauk je, človek naj bo prost vsakega robstva. Naši nasprotniki liberaluhi pa imajo ves drugačen zapopadek o prostosti, v njih očeh je zapopadek prostosti jako smešen, naj se še tako ustijo in s svojimi praznimi frazami ljudstvu pesek v oči mečejo.

Poglejmo enmalo zapopadek njih prostosti, in najdlji bomo kmalo ostudno okostnico (skellet) — pravo sodomsko jabelko.

Ozrimo se pred vsim na našo ljubo, od liberalizma že nad 10 let vladano, Avstrijo. Kako prostost tu zapazimo? Liberalizem je svete pogodbe vničil, cerkev iz teh pogodb izhajajočih pravic opleni in v svoj prid obrnil, narod je zdražil zoper narod, državni zbor je spreobračal v borzo, mandat državnega poslanca v opravniško svetovalništvo (Verwaltungs-

rath), denarni mošnjček v boga. Taki poslanci se mastijo in zaklad na zaklad kupičijo, podložno ljudstvo pa vidoma boža in hira, in kadar se svoje pravice braniti načini, ga liberalne sredstva zaovirajo. Goljufige pri železnicah, v državnih blagajnicah segajo v neverjetno; zvestoba in vera ste prazne domišljije, pravica in resnica ne sme na svitlo. Kdor ni liberalen, je tudi prost, a prost, da ga sme vsak zaničevati in psovati.

Geslo liberalizma je ravno nasproti pravi prostosti. Cerkev pod oskrbništvom in tlačinstvom liberalne vlade, vničenje slehernega prostega gibanja v cerkvenem življenju; terorizem in grozovladje na političnem polji, je zaželeni sad liberalizma.

Pripušeno ti je škofo in mašnike s papežem vred obrekovati, vse hudobije jim pripisovati in pred občinstvom črniti; smeš katoliško cerkev in njene nauke v blato teptati in najvažnejše in imenitnejše resnice psovati, pravice krščanstva smeš imenovati korupcijo t. j. pogubo človeštva — vse to sme v katoliških deželah vsak malovredni potepuh snovati in pisati; pa Bog varuj! slabo besedo o liberalizmu blekniti — zakaj ta je bogovom prišteta resnica, posebljena nedotakljiva svetost, potrjena od državne ideje! Reci liberaluhu malo žalo besedico, hajd v zapor; razujzdano, sovražljivo in surovo pa sme tvoje govorjenje biti v Božjih rečeh brez kazni. Ako ti kliki resnico v obraz poveš, si že razglašen mračnjak, duhovski sluga, cerkveni suženj, sprstom na-te kažejo!

Liberalizmu ni nobena oblast po volji, ktere sam vstvaril ni, nobena postava zadostilna, nobena vredba po godu, ktera ravno

njih pogubonosnim naklepom ne služi. Vedno zidanje in vedno razdiranje, je, liberalizem res vedni „perpetuum mobile“.

Kakošno korist pa ima ljudstvo od tega? Skušenost in trmo lažiprostakov mora drago plačati, da njim pomaga k mastnim službam, k časti in zaupanju. Pa to ni več jozefinizem, to je že nagi jakobinizem, kateri se v brezštevilca liberalnih listih široko ustí. Taka prostost je liberalna oziroma na cerkveno stališče. Usta so polna prostosti, za boltke (gimpelne) loviti ali jih v verige kovati. Pa kadar govore o prostosti, si misli: „Prostost, kakoršno jaz — liberallec — menim“. In liberalizem kriči: „Ne, laž vas bo oprostila“.

Da je pa vsa osnova njegova pogubljivo omrežje laži, to je že davno jasno, kakor beli dan. Ako se hoče svet zopet umiriti in vrediti, se mora resnobno vrniti k resničnemu liberalizmu, k večnim resnicam in čeznatornim milostim — h kršanstvu, ker le kršanstvo hrani pravo prostost in le po njem zamore v sponah zakovanemu ljudstvu zopet za-ijati preljuba prostost.

Liberalci bodo gotovo temu oporekovali: Pa to ni bil predrzni nakan. Modérni liberalizem, kršanstvu v vsem ravno nasproten, naj se ustí še toliko o pravem kršanstvu, ostane vendar priseženi in zakleti sovražnik katoliške vere, krivi prerok prostosti. Prostost je bila prapor, s katerim so enciklopedisti na Francoskem prekucnili prestol in altar; prostost so obljubovali grozoviteži, ko so gilotino napravili; prostost je obetal Napoleon I., ko je cesarstvo vpravil, prostost je oznanoval Napoleon III., ko je absolutizem (samovlado) snoval, prostost kričali so liberalci 1848. l., ko ko ljudstvo k

Podlistek.

Kavkaz.

Spisal

Leop. Gorenjec.

(Dalje.)

Rusi so se ob dolenjem Tereku jeli naseljevati po dobitji Astrahna o Ivanu Groznem 1557. leta. Ko so se bili ob Volgi lupeži, ker so se bali cesarjeve osvete, razkropili na vse strani, gnala je neka posebna misel Kozaka Jermaka v Sibirijo, katero si je prilastil, Kozak Andrej pa je z množno vojsko vihral k Hvalinskemu morju v Kavkaške gore, kder se je pri reci Sundši vgnjezdil v trdnjavi, ko je bil vse prebivalce pomoril v krvavem boji. Dolgo časa je bojeval z ognjem in mečem in pobijal gorjance in tatarske burze (kneze), kateri se po zmaganim Astrahanu nijso hotéli vdati Ruskej, ter so gonili se za Volgo ali pa po stepah poleg Tera. Tem činom na hvalo je

car Ivan Grozni Kozakom prizanesel njih poprejšnja razbojništva ob Volgi — in ker mu je dosti bilo do tega, da bi bil Hvalinsko mejo zavaroval z vojevitim bivateljstvom, preselil jih je od omenjene reke Tereku k ustju, kder je ta čas stalo Kumiško mestice Terki sè svojimi lesenimi gradbami in stolpi. Ta zapuščena kosaška trdnjava pri Sundši se dandenes še po svojem drzovitem atamanu imenuje Andrejevaja derevna (Andrejeva vas). Ker so Terški Kozaci vsakega, kedor je smelo, samovoljno hotel živeti, z veseljem sprejeli méd-se, razmnožilo se je kmalu njih gnjezdo tako, da je mestice Terki, v katerem so popreje bivali samo Kumiki, armenski kupci in nekateri moskovski strelci, v kratkem bilo veliko mesto.

O Godunovej vladi so Rusi bliže Kavkaza pri reci Koisu, blizu Tarki-ja, sezidali trdnjavo Enderi-jo, pak nijso mogli vzdržati se, kajti gorski bivatelji, zvlásti Dagestanje blizu Tarki-ja, odgnali so jih. 1722. leta je Peter Véliki o svojej vrnitvi iz Perzije na torišči Tarškega Šambala, ki je bil Ruskej pokorščini odpovedal se, postavil trdnjavo Svetega križa — ne daleč od reke Sulaka, pet in trideset vrst od

morja. Dal je to ime jej, zato da je spominjala na stari Stavropolj, kateri je bajè prav v tej okolici bil. Na varstvo trdnjavi, ki je ljud rekal jej Sulaki, premestil je vá-njo Kozake in posadko iz Terki-ja, kder so kmalu po tem osvetljivi Dagestanje razrili stolpe in gradbe — od vrha do tal; poznejše pa je tudi morje zaplavilo to mesto, v katerem je vsled neumornih bojev z Dagestani, s Kumiki in z Nogajci življenje bilo sam nemir.

1725. leta je Terški Šambal-Adil Ghirej na migljaj pasjih Turkov s 30000 gorjanci napadel novo trdnjavo Svetega križa, ali dal mu je po buči in vjel ga general Kroptov. Izdajica je moral iti v prognanstvo, njegovo stolno gnjezdo Tarki pa so do céla razrili. Ko so Čečenci in Kisti trdnjavo zapuščali brezi slave in brezi obljubljenega plena, opleni so in požgali Kislar, kupčijsko Perziško in Armensko naselišče, ki je bilo s Kumiško vasjo, kder je oslepljeni Perziški knez bil pokopan, strnilo se v celoto. Tega naselišča kupčija z gorjanci, s Perzijo, s Tiflisom, pa tudi zednjenje z Astrahanom — oboje to nij moglo skriti se daleč zročnemu Petrovemu oku.

puntu podpihivali. Pa gorjé ljudstvu, ako se liberalizmu v roke dá! Mesto pričakovane prostosti našlo bo sužnost in nobeno robstvo ne teži bolj, kakor robstvo liberalizma.

(Konec prih.).

Politični pregled.

V Avstrijskih deželah.

V Ljubljani 27. nov.

Državni zbor je v ponedeljek prenehal in se bode okoli 20. januarija 1874. l. zopet sošel. Vlada bo med tem pripravila predloge, katere mu bode v obravnavo predložile. Prve bodo na vrsto prišle cerkvene postave, zlasti postava, da se odpravijo svetni patronati in se prepusti škofom pravica oddati vse cerkvene službe. Vlada si prihrani le pravico protestovati, če bi ji kaka oseba ne bila po volji. Liberalni listi pišejo, da ustavoverna večina take postave nikakor ne bode sprejela. Taka postava bi, se ve da, cerkvi dala nekako svobodo, te pa ustavoverci ne privoščijo nobenemu, ampak jo hočejo imeti le sami za-se.

Včeraj so se pričeli deželni zbori, razun Dalmatinskega, ki je sklican na 6. decembra. Ustavoverni listi povzdigujejo važnost deželnih zborov in hočejo s tem nekako prikriti jim storjeno krivico, da so jim liberalci vzeli vso politično veljavo. Prav smešno je, kar ti listi pišejo o deželnih potrebah, katere so vredne skrbi in neutrudljivega delovanja deželnih poslancev, kakor da bi jih bili ti doslej zemarjali.

Na Moravskem je pri volitvah za deželni zbor izvoljenih 20 federalistov in le 3 ustavoverci.

V Trstu je bil 24. t. m. za župana izvoljen dosedanji župan Angelini, Hermet in Sitterer pa sta izvoljena za njegova namestnika.

Ogrom ministerska kriza prizadeva veliko skrbi. Deakisti in zmerni levičniki želé, da bi Szlavy vsaj toliko časa ostal, da se reši vprašanje o posojilu. Tudi Lonyayova stranka podpira Szlavy-a, ker se boji, da za njim Sennyey postane minister. Govorilo se je tudi, da Andrassy zopet prevzame predsedništvo ministerstva, pa ta vest se je v Deakovem klubu odločno dementirala. — Levičniki so zoper posojilo, katero se je 24. v zbornici v pretresovanju predložilo; ker je reč nujna, prišla je 25. t. m. v obravnavo.

Pekel ga je požgani Kislar; ukazal je blizu njega trdnjavo postaviti, zato da bi ga varovala bodočih napadov. Uresničilo se je to po njegovej smrti 1735. leta, torej se je posadka preselila v Kislar in Terški Kozaci so se naseljevali okrog njega. Po tem časi je mesto začelo širiti se, bivalci pa so vsled beretije in kupčije množili se. Zlasti so Armenci in Georgijanji iz zakavkazkih krajin prihajali lè-sem, ker jih je tlačila nestanovitnost in moril Perzijskih krutnikov despotizem. Kazanski Fatarji, Okočiri in drugi gorjanci, ki je vabil jih bazar, stavili so si malo po malo v Kislarji bivališča. Perzijanji, Indje, Armenci so po Terških stepah potovali v kupčijski Astrahan, a ker so iméli dosti vspeha, radi so ostajali v Ruskej; vlada jim je dovoljevala vstanavljati se v Kislarji in v Astrahanu. Mitniški zapisniki kaže, da je 1760. leta privoz in izvoz v Astrahanu in Kislarju 400.000 rubljev bil vreden. Svoboda, s katero je vlada odičila vse v Ruskej vstanovljene Armence, in dolgo trajajoča prostost vseh davkov dovolj priča urni razvitek tega mesta, ki je zavetovalo toliko različnih življev.

Trdnjava Kislar svojih bivalcev zmiraj nij

Vnanje države.

Pruska. Narodno-liberalci so neki sklenili zavreči Windthorsov predlog o splošni volilni pravici.

Francoska. Broglie je 24. t. m. razposlal vnanjim zastopnikom Francoske pismo, v katerem jim naznazuje podaljšanje prezidentove oblasti. Mak Mahon bode to naznanil tudi vladarjem. 25. t. m. je ministerstvo odstopilo; imenovanje novih ministrov pričakovalo se je včeraj. — „France“ piše, da so si nekteri veliko prizadjali, grofa Chamborda pripraviti k temu, da se pravica do Francoskega prestola odpove.

Lahi so hoteli v Torinu napraviti tabor, da bi zahtevali splošno volilno pravico; pa vlada ga je prepovedala.

Španjska in Amerikanska nek mislite Nemški prepustiti razsodbo o ladiji „Virginius“. Amerikanski listi pa pišejo, da je vlada zedinjenih držav sklenila Španjski poslati ultimatum, v katerem je tirjala, da se odpravi sužnost na Kubi, „Virginius“ povrne, in vjeti izpusté. Tudi se morajo vse osebe, ki so se vdeležile moritve vjetih Amerikancev, izročiti Amerikanski vladi in Španjska mora razun tega še vso škodo povrniti. Častnikom oboroženih trdnjav pa se je zapovedalo, da naj bodo na mogoče napade pripravljene. — Govorica o „ultimatumu“ je nastala vsled nekega diplomatičnega pisma, s katerim Amerikanci tirjajo zoderstenje.

Srbski knez in ministerstvo so se podali v Kragujevac.

Iz državnega zbora.

Osmá seja državnega zbora bila je v nedeljo 23. t. m. Predsednik je naznanil zboru, da bodo cesar 1. decembra sprejeli deputacijo, ki jim bode čestitala za petindvajsetletnico. Dalje bere pismo Moravskih poslancev, v katerem izrekajo, da zavoljo volitev v deželni zbor, ne morejo priti k sejam državnega zbora. Potem je dr. Roser s tovarši stavil predlog zaradi vožnine na železnicah, grof Bonda pa zaradi odprave neke servitute v Dalmaciji.

Za tem se je začela debata o posojilu 80 milijonov. Poročevalec Wolfrum priporočeval je brez besedovanja odborov predlog, da se posojilo sprejme. Govorilo je več poslancev za

mogla varovati burnih gorjancev, vzlasti zato ne, ker so največ skrivoma prihajali. 1770. leta so Kisti bili pridivjali v Kislar prav o delu na vrtih — in odpeljali so v zajetje mnogo Armencev in ženskih. Ko jih je Ruska vojska bila malo pokaznila, poslali so nekoliko zajetnikov nazaj, védli so se mirno in poslali so poroke v Kislar. Poroci pa so pobegnili po noči in zopet so Kisti prihruli v Kislar, toda groznejše, nego prvi pot, kajti razbijali so in davili bivatelje brezi vsakega ozira na starost in spol. 1773. leta je Kumiški knez Ali Sultan na jesen prebredel Terek in o svitanji napal mesto; ali predno so Terški Kozaci bili prišli na pomoč, užé je skrajni del Armenske četrti ječal v plamenu — in polovica lupežev se zajetniki in s plemenom vred je užé bila zopet onostran Tereka. 1777. in 1783. l. so pa Ččenci napadli Kislar.

(Konec prihodnjé.)

in zoper posojilo. Med njimi ki so govorili zoper posojilo, bil je tudi g. Pfeifer. Pregovarjali so se v nedeljo od 11. predpoldne do polnoči, le dve uri je seja prenehala.

V devéti seji 24. t. m. bila je specialna debata o posojilu, katero se je sprejelo po navetu finančnega odbora. Le v 4. členu je bil zadnji odstavek zavržen.

Državni zbor je potem svojo sesijo končal in se bode zopet sošel okoli 20. januarija 1874. leta.

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor kranjski.

Prva seja 25. novembra. Po slovesni maši v stolni cerkvi se zbere o poldvanajstih 23 poslancev — drugih še ni bilo — in deželni glavar, vitez dr. Kaltenecker prične zborovanje z daljšim nemškim in krajšim slovenskim nagovorom, v katerem omeni prememb, ki so se za zadnjim zborovanjem zgodile. Po direktnih volitvah prišel je deželni zbor ob svojo pravico, poslance iz svoje srede pošiljati na Dunaj; zgubil pa je tudi nekaj udov, odstopivših in umrlih, za katere so bili voljeni deloma že drugi. — Konča svoj nagovor s klicema „hoch“ in „slava“ presvitlemu cesarju! in zbor ponavlja za njim trikrat ta klica.

Deželni predsednik grof Auersperg kot namestnik vlade pozdravlja poslance in deželnega glavarja in naznani, da za zdaj bo vlada zboru predložila načrt le ene postave, „o vpeljanji zemljiških knjig v slovenskem in nemškem jeziku za Kranjsko.“

Novo izvoljeni poslanec gospod Lavrenčič da obljubo, drugi novi še niso nazoči.

Za ravnatelja se volita potem dr. Poklukar in Savinšek, za verifikatorja dr. Costa in Dežman.

Predlog deželnega odbora o svečanosti petindvajsetletnice vladanja Njegovega ces. kr. apost. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. se po predlogu dež. glavarja izroči odseku, za katerega se konstituira v posebni seji ves dež. zbor. Predsednik da prebrati tri te stvari se dotikajoče dopise: od ljubljanskega škofijstva, od vojaškega poveljništva in deželnega predsedništva.

Za tem oznani dež. glavar več podanih mu peticij in dopisov ter imenuje predloge, ki so položeni poslancem na mize.

Druga seja bo v petek 28. novembra; na dnevni red je postavljeno: Obljube novo vstopivših poslancev, volitev odsekov, vladina predloga zaradi zemljišnih knjig, več drugih predlogov, proračuni, računi in danes vložene peticije.

Dopisi.

Iz Idrije, 24. novembra. „Narod“ nam je za zlo vzél, da smo sklenili ne se vdeležiti volitve za deželni zbor. A kdor vé, kako se je pri zadnji volitvi ravnalo, nam bo gotovo prav dal. Dozdaj ni še noben časopis natančnejega priobčil o tem, zato naj bo meni to dovoljeno, da opravičimo pred svetom svoje sedanje ravnanje.

Idrija je narodna, a Idrija je mestice, v katerem prebivajo beli sužnji, vsak je bolj ali manj odvisen od blagovoljnosti rudniškega nadzorstva, to vradniki dobro vedo in zato so tudi počeli pri volitvah, kar preseza vse meje. Tu v kratkem le nekoliko dokazov.

Kar je uradniškega, bilo je za Suppana noč in dan na nogah. Nadlegovali so volilce z žuganjem, obetanjem in slepljenjem. Nek urad-

nik je rekel volilcu: Državne odveznice so zelo padle, to Vam je znano. Če volite Nemca (Suppana), bodo kmalu poskočile, če pa Slovenca, bodo vedno še padale. — Nek nadglednik je žugal volilcem, da tisti, ki bi volili Slovenca, ne bodo ničesar več dobili iz občinske kase. Nekemu penzionistu, ki je dozdej vedno narodno volil, poslal je župan po občinskem slugi z imenom „dr. Suppan“ podpisan list s poveljem, da ga podpiše in županu nazaj pošlje. To se je tudi zgodilo in dan volitve je gospod župan sam vrgel podpisani list v volilno posodo.

Bolj čudno je pa to-le: V istem času je bil prišel nov rudarski blagajnik. Ker še stari ni odšel, sta bila dan volitve dva v Idriji in oba sta šla volit dr. Suppana. Idrijsko rudništvo ima le enega blagajnika, toraj bi po naši človeški pameti tudi le eden smel voliti. — Nek varuh je imel pravico voliti za svojega varovanca, ker je volil dr. Suppana, več drugim pa, ki bi bili volili dr. Costo, se ni dala pravica.

Da bi pa lahko kontrolirali volilce po listih in vedeli, koga je kdo volil, imel je vsak volilni list številko protokola in ime „dr. Suppan.“ Še le, ko je nek vrli volilec pri volitvi opomnil, da na ta način se ne sme voliti in da bi taki listi ne bili veljavni, so se nekteri v zadnjem trenutku premenili, drugi ne in tako se je vstopil dolg uradnik pred volilno posodo in je z dolgimi škarjami protokolne številke proč strigel, kar je bilo bolj komično, kakor resnobe volitev primerno.

Tistim, ki sami ne znajo pisati, se je reklo, da jim morajo priče podpisati ime: ako bi se to ne zgodilo, potem bi se jim vtegnilo pripetiti, da bi tistega lesa, kar jim ga gre iz bozda, ne dobili, da bi se jim hiše ne popravliale itd. Splošno se je delalo z volilci, kakor da bi ne bili samostojni, svobodni državljani, ampak hlapeci rudarskega nadzorstva in gospod Lipold se je pri tem pritiskani vrlo odlikoval.

Vrh vsega tega je pa prišel še dr. Zarnik sam zmešnjavo delat, tako da ljudje niso prav vedeli, pri čem da so. Sam sebi ni pomagal, in zdaj naj ga tišči zavest, da je s svojim kljubovanjem izdatno pomagal nemškutarstvu do zmage. Volilci pa so zdaj jeli spoznavati, da so volili po povelji in zaradi tega slabo za-se, za domovino in za slovensko mesto Idrijo.

A vsemogočnost g. rudniškega nadzornika je še prevelika, da bi se v tem kratkem času moglo kaj zdatnega storiti. Še le polagoma bomo zamogli zopet se vtrditi, da nam se nasprotnikov ne bo več bati.

Iz Ribnice, 25. novembra. Ker se je g. Kromer deželnemu poslanstvu za mesto Kočevje in Ribnico odpovedal, je bila 22. t. m. volitev novega poslanca v Kočevju. Ribnica se razun nekterih vradnikov ni vdeležila volitve, ker je dobro vedila, da z 42 glasovi, med katerimi jih je dobra tretjina nemškutarških, federalistični kandidat ne zmaga. Da se Ribnica za Ledenika in Brauneta ni vnela, ji pač nobeden ne more zameriti, saj nam dosedanje skušnje kažejo, da možje, ki so nasprotni nasprotni našemu geslu: Vse za vero, dom in cesarja, v deželnih in državnih zborih vedno skup postopajo. Tudi se je g. Ledenik že 18. novembra kandidaturi odpovedal, in če bi bili šli Ribničanje volit, Bog zna, kako bi se bila „Narodova“ politika zopet proti njim obrnila, češ, da volijo nemškutarja.

Da je Braune izvoljen, nima „Vaterlandov“ dopisnik, kakor „Narod“ v listu od 23. nov. misli, tudi najmanjše zasluge ne, ker bi Ribničanje tudi brez tega dopisa ne bili šli volit.

Od sv. Petra pri Mariboru, 25. nov. — k. Učitelj, ki resno skrbi za duševno povzdigo mladine, je brez dvoma vse hvale vreden;

ako pa zraven tega svoje sile posveti tudi materijalnemu blagostanju ljudstva, so njegove zasluge še večje. Naša šola ima nad gospodom učiteljem Stöger-jem takega moža. Kar se med našimi učitelji le še prerediti nahaja, da bi namreč svoje skrbi obrnili tudi v povzdigo vino-sadjoreje in poljedelstva, to je g. Stöger poskusil pri nas s podukom pri mladini. Začetek je sicer majhen, rekel bi nezaten, pa gospod učitelj nam je porok, da ne bo ostalo samo pri začetku. Štajarska kmetijska družba je že lansko leto poslala g. Stögerju gmotno podporo v denarjih, da mu je mogoče bilo osnovati malo drevesnico in trtnico, pri kateri se otrokom djan-sko kaže, kar se jim znanstveno razlaga. Da bi pa štajarska kmetijska družba vtrdila blago voljo g. učitelja in javno pripoznala zasluge njegove za poljedelstvo, podelila mu je na priporočilo predsednika Mariborske filiale g. dr. Müllea tudi lepo darilo. V nedeljo 23. t. m. po dokončani popoldanski službi božji, zbere se v ta namen šolska mladež in mnogo ljudstva kmečkega stanú v učilniški sobi, okusno okinčani s poljedeljskimi pridelki. G. dr. Mullé pristrčno pozdravi navzoče, omeni važnost sadjo-in vinoreje za našo deželo ter povzdiguje z gorečo besedo zasluge g. učitelja v ti vednosti. Zastopnikom občin in kmetovalcem živo priporočuje, da naj ne zanemarjajo tako imenitnega oddelka poljedelstva, iz kterega se lep dobiček da pridobiti. — Po teh besedah izroči g. dr. Mullé g. Stögerju darilo, in ob enem tudi diplomo uda štajarske kmetijske družbe.

G. Stöger se potem zahvali za skazano mu čast, ktera mu bode vedno budilo nevtrudljivo napredovati v začetem poduku. Za njimi govori g. predstojnik Flucher o imenitnosti takega poduka pri mladini in kmečkem ljudstvu, se da praktična vednost s teoretičnim podukom zedini. in ena drugi služi v podporo. Gospod Flucher, ki je tudi za uda izvoljen štajarske kmetijske družbe, prosi naposled dr. Mullé-a, da naj bi pri kmetijski družbi vrlo podpiral naše malo početje, da bode iz malega drevesca s časoma postalo veliko drevo.

Le to obžalujemo, da so bili lepi in koristni govori zgubljeni za učence in večidel za vse navzoče slušatelje, ker so bili — razun g. Stögerjevega — govorniki v nemškem jeziku, tedaj vsem učencem in večini navzočih nerazumljivi. Pa vendar se mora hvaležno pripoznati skrb slavne kmetijske družbe, ki je podpirala koristno početje g. učitelja. Naj bi nobeni učitelji, ki imajo tako lepo priložnost, naše ljudstvo v ti vednosti podučevati, tega ne zamudili; tu se jim res odpira široko polje izdatne delavnosti.

Po dokončani slovesnosti je bila veselica pozno v večer, pri kateri nas je počastilo mnogo g. učiteljev iz bližnje Maribora.

Pri ti priložnosti hočem popraviti tudi novost, ktero sem našel v „Tedniku“, ki jo je menda pobral iz nezanesljive „Marb. Zeitung“, da se je pri cerkveno vino prodajalo po 135 do 195 gol. za štartin; najviša cena mu je bila 135, najnižja 117 goldinarjev za štartin.

Iz Trsta, 20. nov. (X.) 13. t. m. so se vršile volitve za mesto, in sicer za I. volilni red; nepričakovano je zmagala konservativna stranka „Comitato Triestino“ z vsemi svojimi kandidati. Ti zastopniki in nekteri III. reda in okoličani bodo kot opozicija v zboru sedeli; vsedili so se na desnico. Pa ostali bodo zmiraj v manjšini, ker imajo komaj 22 glasov proti 34 nasprotne stranke. Pri volitvah komisije za pregledovanje volitev so izvoljeni sami privrženci „Progresove“ stranke, kakor da bi ne bilo nobene manjšine v zboru. Pa trdna zveza „Progresovcev“ naj bo konservativcem v zgled,

kako naj tudi oni skupno postopajo in skrbé, da se kak razpor med nje ne vrine.

„Cittadino“ se je te dni strašno jezil nad okoličani zaradi izida volitev, in očita jim, da se le v Ljubljano ozirajo in na komando od tam volijo poslance; le Opence pohvali, da so od Ljubljane neodvisni, ker so Laha izvolili.

In kaj mu je bil povod k temu očitaniu? V pest mu je prišel program, potrjen v volilnem shodu od 5. okt. v Rojanu, po kterem se mora vsak okoliščanski poslanec ravnati; ker je pa ta program tiskan v Ljubljani v Narodni tiskarni, se je naš papirnati „Cittadino“, precej vstrašil, hajd na delo, spisal članek, v kojem se okoličanom očita, kako nevhaležni so mestu, od kterega toliko dobrot uživajo, in se namesto na Tržačane raji v Ljubljano obračajo, od tam povelja pričakujejo in se pri volitvah po njih ravnajo. Na to natolcevanje mu je katoliški Tržaški časnik „il Triestino“, kaj lepo zagodel, rekši, da ko bi tudi res bilo, kar pa ni verjetno, da bi okoličani v Ljubljano se ozirali, bi storili le to, kar neprenehoma „Cittadino“ dela, ki le po morji zdihuje in od tam rešenja pričakuje. Ljubljana je Avstrijsko mesto, kdor tedaj svoje oči v Ljubljano obrača, še zmiraj dober Avstrijanec ostane, kdor se pa po Italiji ozira, je izdajalec in odpadnik.

Na očitaje pa, da okoličani od mesta živé, omenjeni časnik odgovarja, da ni še nikoli videl, da bi se okoličanom v mestu kaj darovalo; če oni od mesta živé, si morajo v mestu krvavo služiti svoj kruh; kajti oni nimajo v ti zadevi nobenih predpravil pred ptujci, posebno ne pred furlani, kateri v mestu denar služijo, in ga potem iz države pošiljajo, kateri v mestu in od mesta živé, bremen ne nosijo, ktere morajo nositi drugi mestjani in državljani sploh.

Poslano.

V 14. in 16. šte. „Slovenca“ poroča nekdo o zboru, katerega so imeli 13. t. m. učitelji kamniškega šolskega okraja. Dopisovalec pripoveduje, da se je krščanski nauk „vrgel v versto najmanj potrebnih reči“, ter da so se za ta nauk izbrale zadnje šolske ure. Vsi učitelji kamniškega šolsk. okraja, in med njimi tudi 4 duhovniki (redovniki frančiškanskega reda v Kamniku), vedo, da se v zboru o razdelitvi šolskih ur prav za prav še govorilo ni, ampak samo le o sestavi šolskega učn. reda na podlagi šolskih postav. Tudi se ni sestavljal ta red za dvorazredne šole, kakor dopisovalec poroča, ampak za enorazredne šole s poldnevnim naukom; kajti dvorazrednih šol s poldnevnim naukom postava ne pozna. Kar se pa tiče krščanskega nauka, podpisani sam dobro vé, da spada ta predmet v prve šolske ure, in se je dostikrat že sam temu čudil, zakaj si navadno ravno gg. kateheti za ta nauk izbero zadnje šolske ure. Podpisani je sicer hotel gg. učiteljem načrt za razdelitev šolskih ur naznaniti, kar pa zaradi pomanjkanja časa ni bilo mogoče. Ko bi se bilo to res zgodilo, bil bi podpisani gotovo gg. učiteljem povedal, da naj se pri razdelitvi šolskih ur zmenijo z dotičnimi gg. kateheti, kakor je to tudi odločno povedal pri zadnji seji c. k. okrajnega šolskega sveta v Kamniku v nazočnosti gospoda dekana Križaja, kateri to dobro vé. Šolske ure bodo gg. učitelji z gg. kateheti vred sami primerno razdelili, kakor se je to nekaterim vže zavkazalo, drugim pa se še le bode. Oktobranja v tem zastonji iščete! Načrt razdelitve šolskih ur, katerega je podpisani pri sebi imel, se učiteljem ni naznanil in zato tudi ne bode merodaven. Tisti g.

učitelj pa, kateri je prevzel prepisovanje učn. reda za enorazredne šole, je — brez da bi bil podpisan za to vedel — tudi omenjeni, nepostavodaven načert seboj vzel. V tem načertu bili so kerščanskemu nauku tisti dnevi in tiste ure odločene, ki so dozdej za imenovani predmet navadne bile, namreč zadnje; toda ta načert ni imel nobene veljave. Omenjeni g. učitelj je vendar precej drugi dan po zboru svojem g. katehetu brez vsakega vzroka naznanil, kedaj ima kerščanski nauk v šoli učiti, in ko je podpisanemu to vedeti dal, mu je ta precej odgovoril, da naj si dotični g. katehet sam ure za krščanski nauk izbere. — Kar se tiče čertka, bode ta dan kot prosti šolski dan tudi zanaprej še ostal, kar vže vsi gg. učitelji kamniškega okraja vedo. Sklenilo se je v zadnji seji c. kr. kamniškega šolskega sveta, vis. deželni šolski svet prositi, da blagovoli število šolskih ur v šolah na deželi zarad različnih okolščin znižati. To — in le to je resnično!

V Ljubljani 23. nov. 1873.

Janez Sima,
c. kr. okrajni šolski
nadzornik.

Priobčili smo to „poslano“ brez vsakere poprave, ne zarad §. 19. tiskovne postave, na kterege se g. Sima sklicuje in tudi ne, da bi se bili vstrašili Simavega „Eingesendet“ v Laib-Ztg., v katerem prav kakor Jupiter tonans našemu dopisniku zapoveduje, da naj omolkne, ampak le v dokaz, da hočemo vsakemu pravični biti. Sicer nam pa naš g. dopisnik 21. t. m. piše, da je istina vse, kar je poročal, kar posredno tudi g. Sima potrjuje, izgovarjaje se na učitelja, ki je zlorabil njegov načrt. Dalje naš g. dopisnik poroča, da so učitelji 20. t. m. neki precej prijeli g. Simo zavoljo njegovih prejšnjih določb in g. Sima je odgovoril, da naj se kateheti le pomenijo z učeniki. In pri ti priložnosti je g. Sima nekemu učeniku rekel, da sme tudi šolanje ob četrtkih opustiti. Iz tega vsakdo razvidi, kaj naj o Simavem poslanem sodi. Z Laib. Schulzeitung pa, ki prezira dogodbe in le sprašuje o osebi, ki je o Simavem načrtu v „Slovenu“ poročala, ne moremo polemizirati.

Domače stvari.

(Društvo zdravnikov) bode imelo 29. t. m. društveno sejo, pri kateri bodo govorili dr. Fux, dr. Kočuvan, dr. Drč in profesor Valenta.

(Poziv.) P. T. gosp. pevcem čitalniškega pevskega zbora. V petek dne 28. t. m. je važna pevska skušnja, h kateri vabi najljubneje vse g. pevce

Odbor.

(Nekdo) je v saboto večer nad Šrajerjevo prodajalnico na Dunajski cesti snel za znamenje obešeno pozlačeno lopato in jo je na Šentjakobskem trgu pri Marijinem znamenju sv. Jakobu nataknil na roko. „Tagblatt“ pri ti priliki sv. Jakoba prišteva evangelistom. Drugi dan pa se je spomnil, da s. Jakob ni evangelist in da bi se pred ljudstvom opravičil, češ, da sv. Jakob ni iz nevednosti imenoval evangelista, razklada svojo vednost o sv. Jakobih. Pa revež se je zopet zarekel, ker po njegovem modrovanju bilo bi trem apostelnom Jakob imé. Si tacuisses!

Razne novice.

— Cesar Jožef II. je bil, kakor je znano, zapovedal, da se mrlič ne smejo več pokopavati v trugah ampak v žakljih. Stari Pleško iz Gradiša, ki je še pri Jezuitih v Ljubljani v

šolo hodil, je l. 1830 pravil, da je bil v Ljubljani prvi v žaklju pokopan baron Jurič. Sedanja doba nekako posnema cesarja Jožefa, morda ga bo posnemala tudi v tem, da se bodo morali mrlič v žakljih pokopavati.

— Volitev deželnega poslanca v Idriji bode 28. t. m.

— V Trebovljah na Štajarskem se toliko premoga prevažuje, da so morali razširiti ondošnje železniško postajo.

— Nemška pravičnost. Slovanski gimnazij v Trebiču na Moravskem je prestrojen v nemškega. Na tem gimnaziju je v 3 razredih 179 učencev, med njimi samo 15 Nemcev, ki so pa tudi zmožni českega jezika. Tedaj zato, ker je ogromna večina slovanska, mora biti poduk nemšk.

— Cvetlica Cunderango. Veliko se je pred par leti pisalo o čudoviti zdravilni moči te rastline zoper raka, protin i. d. Pokazalo se je pa, da je bilo vse hvalisanje od strani nemških listov oprto na „švindl.“

— Iz Trsta se nam piše: H..... dekle, ki še ni dopolnilo 17. leta, je te dni imenovano za učiteljico na neki mestni dekliški šoli v Trstu. Šolske postave od 14. maja 1869. §. 41 zahtevajo, da se nihče ne sme spustiti k izpitu za učitelja, če ni že dopolnil 19. leta.

Triestino.

Umrlj so:

20. nov. Elizab. Kajžar, samica, 60 l., za oslabiljem.

21. nov. Jože Kropf, krojač, 37 l., Jože Dragar, beraški sin, 9 l., oba za pljučno sušico.

— Kajetan Vehtič, železniški uradnik, 30 l., za pljučno sušico. — Viljem Tavčar, davkarskega nadzornika sin, šestoselec, 16 l., za vroč. boleznijo.

22. nov. Katarina Vavpetič, dekla, 26 l., za vroč. boleznijo. — Martin Erazem, delavec, 39 l., za sušico v možganih.

23. nov. Janez Kopač, otrok mag. del., 5 m., za pljučnico. — Marija Požaržek, posest. hči, 8 l., difteritis. — Anton Peršman, v posilni delavnici, 60 l., za slabostjo.

24. nov. Angela Rogelj, hči mrt. oglednika, 15 l., za kozami. — Janez Jurkovič, čuvajski otrok, 6 mes., za božjastjo. — Polona Debevec, hišna pos., 60 l., za oslabiljem. — France Peterlin, delavski sin, 7 l., za kozami. — Anton Pogačar, delavec, 60 l., za vodenico.

Telegrafične denarne cene

22. novembra.

Papirna renta 68.65. — Srebrna renta 73.50. — 1860letno državno posojilo 102.—. — Bankine akcije 9.65 — Kreditne akcije 227.50. — London 114.—. — Srebro 109.75. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleonsd'or —.—.

Denarstvene cene.

	Denar.	Blago.
Državni fondj.		
5% avstrijska papirna renta	68.65	69.20
5% renta v srebru	73.10	73.30
Srečke (lozi) 1854. l.	93.50	94.—
„ „ 1860. l. celi.	101.75	101.25
„ „ 1860. l. pol.	109.—	110.—
Premijski listi 1864. l.	135.50	136.—
Zemljiščne odveznice.		
Štajarske po 5%	89.50	90.50
Kranjske, koroške in primorske po 5%	89.50	90.50
Ogerske po 5%	75.—	75.75
Hrvaške in slavonske po 5%	74.—	74.50
Sedmogradske po 5%	73.—	73.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	964.—	955.—
Unionske banke	120.—	125.—
Kreditne akcije	228.—	218.50
Nižoavstr. eskomptne družbe	845.—	850.—
Anglo-avstr. banke	144.50	142.50
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	168.50	168.50
Tržaške „ 100 „ k. d.	—	—
„ „ 50 „ „ „	56.—	57.—
Budenske „ 40 gl. a. v.	23.50	24.—
Salmove „ 40 „ „ „	34.—	35.—
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	23.—	23.50
Clary-jeve „ 40 „ „ „	31.50	32.—
St. Genois „ 40 „ „ „	23.50	24.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	22.50	23.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	24.50	25.—
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.44	5.44
Napoleonsd'or	9.13	9.14
Srebro	109.—	110.—

Javna zahvala.

Podpisani se zahvaljuje

prvi občni zavarovalni banki „Sloveniji“

v Ljubljani za hitro in pošteno povrnitev škode, ki je nastala na njegovih poslopih, zavarovanih pri oni banki, vsled požara od dne 1. novembra l. l. ter jo p. n. občinstvu najgorkeje priporoča, in sicer ne le zato, ker je domač zavod, marveč tudi zato, ker je poštena in pravična.

V Velesovem dne 20. nov. 1873.

Juri Kern, poškodovanec

J. Čuk, priča.

Franc Nadižar, priča.

(14-1)

Veliko posestvo na prodaj!

Zemljišče

z veliko hišo in prostornimi gospodarskimi poslopi v dobrem stanu ob dolenski cesti med Ljubljano in Novomestom, ki obsega:

stavbenega prostora	—	oral. 834 □ sež.
njiv	38	„ 645 „
senožeti	9	„ 871 „
malih vrtov	—	„ 354 „
velikih vrtov	—	„ 1351 „
pašnikov	3	„ 1138 „
gojzda	28	„ 147 „
senožeti s sadjem	—	„ 1042 „
vinogradov (v Trški gori)	2	„ 65 „

skupaj . . 84 oral. 48 □ sež.

in 659 gold. 26½ kr. st. d. letnega katastr. dohodka, — se prostovoljno z zelo ugodnimi pogoji ponuja na prodaj.

Kupcem brez posrednikov se več o tem in natančnejši pogoji naznanjajo v odvetniški pisarni dr. Janeza Steiner-ja v Ljubljani na narodnem trgu v Cetinovičevi hiši št. 37.

(10-2)

V Ljubljani, 15. novembra 1873.